

MEZHEB

Mezhep, gidilen yol demektir. Nass'ların (dini metinlerin) farklı yorumları mezheplerin çıkışının en mühim sebebidir. Dinin yüzde doksanını teşkil eden temel meselelerinde bütün mezhepler ittifak halindedirler. Teferruattan sayılan yüzde onluk kısmında içtihat yapılmıştır.

Cenab-ı Hak abdestle ilgili ayette "...başınızı meshedin." diye emrediyor. (Maide, 5/6) İmam-ı Azam, emredilen farz miktarın başın dörtte biri olduğunu söyler. İmam-ı Şafiî, saçın bir kaç teline su değmesini yeterli görür. İmam-ı Malik ise, başın tamamının meshinin daha uygun olacağını söyler. Bunların her biri de haktır, Cenab-ı Hakk'ın razı olacağı bir içtihadır.

Keza Hz. Peygamber "**Fatihatsız namaz olmaz**" buyurur. (Tirmizi, Sünen, Mevakit, 69) İmam-ı Şafii, bu hadise dayanarak imam arkasında Fatiha okunması gerektiğini söyler. İmam-ı Azam ise, "**İmamın kıraatı, cemaatin kıratıdır**" şeklindeki rivayetlerden hareketle, imam ardında cemaatin Fatiha okumaması ictihadında bulunur.

Verilen misallerden anlaşılacağı üzere, özde bir farklılık söz konusu değildir. Hz. Peygamberin "**Ümmetimin ihtilafı rahmettir**" hadisi, mezhepler ve cemaatler yönünden değerlendirilmelidir. (Aclunî, 1, 64-66)

Mezhepler farklı içtihatlarla dayanır. Asr-ı saadette bizzat Allah Resulü (asm) içtihat yaptıkları gibi, ashabin büyük alimleri de içtihat da bulunmuşlardır. Şu var ki, o dönemde Allah Resulü (asm) hayatta olduğundan bu farklı içtihatlar ayrı birer mezhep olarak ortaya çıkmamıştır. Hepsi Peygamberimizin tasvibinden yahut tashihinden geçmişlerdir. Sonraki dönemde ortaya çıkan yeni olaylar hakkında yetkili âlimler içtihatla bulunmuşlar, bu güce sahip olmayan insanlar ise bu içtihatlardan birine uymuşlardır. **Böylece ortaya on iki kadar mezhep çıkmış, sekizinin müntesipleri kalmamış ve dört mezhep günümüze kadar devam etmiştir.**

İctihad farklılıkları sayesinde, İslam Hukuku bir müessese olarak gelişmiş, zenginleşmiş, devlet ve ferdin karşısında tek yol ve tek çözüm yerine, duruma göre alınıp uygulanabilecek alternatifler oluşmuştur.

Fakat şu nokta da bilinmelidir ki, mezhep dinden olmakla beraber, dinin bizzat kendisi değildir. Bir müçtehidin bir başka müçtehidi taklid etmesi gerekmez. Fakat uygulamada herkes içtihat yapacak seviyede olmadığından müçtehitlere tabi olmuşlar, bu mezheplerden birine uyarak dini yaşamaya gayret etmişlerdir.

bk. [İçtihad](#)